

Царьова І. В.

доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри
українознавства та іноземних мов
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ СУЧАСНОГО ДИСКУРСУ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ**

Збройна агресія РФ проти України відбулася у 2014 році. Зовсім не дивно, що розпочалася вона після того, як Україна почала наближатися до Європейського Союзу та НАТО. За цей час дискурс російсько-українського протистояння неодноразово ставав об'єктом дослідження українських та зарубіжних мовознавців [2]. Увагу зосереджено на вивченні мовного інструментарію, за допомогою якого кожна зі сторін конфлікту не тільки висвітлює хід війни, але й намагається впливати на публічну думку, формувати своє бачення ситуації та переконувати у своїй правоті. Вдало використані лінгвальні одиниці (слова, фрази, терміни) можуть суттєво вплинути на суспільство.

У суспільстві існує неабияка відповідальність належним чином інформувати мовців про соціальну, політичну та економічну складність світу, щоб сприяти розумінню та адекватному сприйняттю різних поглядів та позицій. Дослідження сучасного дискурсу інформаційної війни, виявлення механізмів мовного впливу на когнітивну структуру мовця набуває нині актуальності.

Щороку зростає кількість науковців, праці яких присвячені різним аспектам інформаційної війни: Т. ван Дейк (Т. А. van Dijk), Дж. Мартін (J. Martin), П. Вайт (P. White), Н. Кондратенко, А. Загнітко, Л. Масенко, Л. Нагорна, С. Кійко, Т. Рубанець. Важливим є встановлення мовних особливостей створення образу ворога та формування ідеологічних наративів.

У сучасній теорії комунікації і дискурсології термін «дискурс» уживається в різних значеннях. Загальноприйнятим місцем є той факт, що під текстом розуміють переважно абстрактну, формальну конструкцію (основними властивостями якої є зв'язність і цілісність), натомість під дискурсом – різні види актуалізації тексту, що розглядаються з точки зору ментальних процесів і у зв'язку з екстралінгвістичними чинниками.

Аналіз мовного впливу в сучасній комунікації після повномасштабного вторгнення країни-агресора дозволив вивести два вектори модальності меседжів. Негативна семантика «російська армія – армія бомжів та мародерів», «друга армія світу», «президент росії – бункерний дід», «Вони обіцяли взяти Київ за три дні», «росія – країна-терорист» зумовлює зневагу

до ворога, висміює воєнну загрозу зі сторони росії. Ці наративи зазвичай супроводжуються не лише сторітелінгом, але й фотозображеннями, що є підтвердженням фактів воєнних злочинів. Позитивна семантика «Україна переможе, а росія програє» (і його варіанта «Україна – непереможна країна»), «Захід – партнер України та помічник», «Слава ЗСУ!», «Слава героям!», «Україна – єдина» працює на підсилення бойового духу, на поширення проукраїнських настроїв серед населення та на формування оновленої нації героїв, яким є чим пишатися всередині своєї країни. Представлення наративів у медіа відбувається завдяки мовним (тексти) та позамовним засобам (меми, інфографіка, фото, відео). Семантична тональність наративів варіюється відповідно до жанрів журналістики, функційного стилю мови, політики засобу масової інформації, авторської манери тощо.

Наратив завжди формулюється коротко. Його розгортання відбувається у тематичних текстах – від слоганів і реклами до різножанрових масових інформаційних матеріалів і повноцінних художніх (ширше – мистецьких) творів. Сполучуваність дієслова стає основою для висловів з переносним значенням: *розвивати наступ, переламати хід війни, зламати настрій росіян, вимотати ворога, розрізається навпіл угруповання росіян, перерізати так званий сухопутний коридор на Крим, вбивати мотивацію російських військовослужбовців, перемелюється наступальний потенціал російської армії* та ін. Саме використання переносного значення забезпечує інформаційним матеріалам деякий мінімум вираження ставлення до подій.

Насамкінець акцентуємо увагу, що дешева й ефективна, а головне, практично безвідмовна інформаційна зброя має значно ширший спектр застосування, аніж будь-яка інша зброя. В інформаційних атаках об'єктом враження стають свідомість і воля суспільства, що піддається агресії, а тому надзвичайно важливо мати в арсеналі засоби протидії – медіаграмотне, стійке до інформаційних атак суспільство

Список використаних джерел:

1. Лебідь Н. М. Наративи війни в українських ЗМІ в умовах повномасштабного вторгнення росії. Вчені записки ТНУ ім. В. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Т. 33 (72). № 5. Ч. 2. С. 295-300. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/5_2022/part_2/49.pdf
2. Tsarova I. Russian-Ukrainian War (2014–2022): words that have acquired new meanings. *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects* : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. P. 804–812.